

наявність в інтервалі 1.05-1.6 м. горизонту первинно більш гідроморфного ґрунтоутворення.

Ґрунт сучасний в розчистці № 2 буруватий майже з поверхні, потужність профілю до 1.3 м., має як виразний гумусово-елювіальний, з присипкою SiO₂, горизонт, так і чіткий темно-бурий озалізнений, оглинений, з горіхуватою структурою ілювій. Весь профіль вилугуваний від карбонатів, Рк і карбонатні конкреції фіксуються на глибині нижче 1.6 м.

Описані ознаки можуть свідчити про вологіші умови формування сучасного ґрунту при достатній кількості опадів. В порівнянні зі гумусово-аккумулятивними процесами часу спорудження валу, в наш час основними процесами є елювіально-ілювіальні (опідзолення, лесиваж). Ґрунт частково перероблений діяльністю землеріїв, але менше, ніж в чорноземі, хоча грудкувато-зерниста структура гумусово-елювіального горизонту також пов'язана з діяльністю землеріїв.

Отже за характером профілів в порівнянні давнього (VIII ст.) і сучасного ґрунту приходимо до висновку, що на момент створення оборонних валу (близько 1200 р.т.) панували відкриті простори з лучно-степовою рослинністю. Межі природних зон в порівнянні із сучасними були зміщені на північ. Ґрунти, ідентифіковані під валом зараз властиві рівнинним просторам сучасного центрального лісостепу.

В обстановках помірного клімату лісостепу в залежності від рельєфу в катені можуть формуватися типи ґрунтів від алювіально-дернових (на заплаві) до чорноземів (на вододілах і особливо на низьких терасах) та сірих лісових опідзолених ґрунтів. Можливо в час побудови захисного валу на території існували і ділянки широколистяних лісів на схилах або по долинах малих і великих річок. Помірні кліматичні умови, порівняно строката диференціація ландшафтів на невеликій території, що включали родючі землі, забезпечувало комфортність умов для заснування поселень і подальшого розвитку промислів.

К. В. Мезенцев, Н. І. Провотар

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

mez@univ.kiev.ua

ПУБЛІЧНІ ПРОСТОРИ МІСТА: ЧИ Є МІСЦЕ ДЛЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ?

Одна із ключових функцій публічних просторів – комунікативна, спрямована на соціалізацію мешканців, підтримку прямих та опосередкованих контактів між ними. Натомість нині можна вести мову про низку загроз реалізації такої функції.

Ще століття тому німецький філософ Г. Зіммель писав, що психологічною основою індивідуальності великого міста є підвищена «нервовість життя, яка спричинена швидкою та неперервною зміною зовнішніх і внутрішніх вражень», внаслідок якої мешканці стають «бездушно байдужими», що можна трактувати як особливий тип культурного

пристосування, самозахисту в місті, де всі усім є «чужинцями» [1, 2]. І.М. Янг розглядала «міське життя» як форму соціальних відносин, що передбачає буття разом «чужинців» [3]. Така ситуація актуалізує необхідність вирішення соціальних проблем індивідів у місті через налагодження комунікацій. І публічні простори міста є одним з найоптимальніших місць для соціальної взаємодії, залучення людей до різноманітних активностей, поліпшення психічного здоров'я мешканців.

Д. Мітчел наголошує, що при капіталізмі відбувається втрата справді публічних просторів, натомість виробляються абстрактні простори; він говорить про «кінець публічних просторів» в сенсі їх закриття, контролю, включення до процесу накопичення капіталу [4]. Для нього публічний простір – це боротьба, боротьба між абстрактним простором і диференційованим простором, між простором, де економічні інтереси домінують над використанням мешканцями і навпаки [4]. Публічний простір став «порожнім простором, простором абстрактної свободи, але без міцного людського зв'язку» [5].

Поряд із приватизацією, комерціалізацією публічних просторів також загрозою є реалізація різноманітних програм, спрямованих на виключення з них окремих груп «небажаних» людей, а також специфічних стратегій дизайну та планування, що може зумовлювати зменшення соціального та культурного різноманіття [6]. Швидкий міський розвиток часто також негативно впливає на доступність та використання публічних просторів, коли відкриті міські простори зазнають змін у фізичній структурі, втрачають своє значення, зменшується їх кількість та погіршується якість [7].

Публічні простори є конфліктними, оскільки тут постійно (пере)узгоджуються різні цінності, ідеології та інтереси відповідно до змін владних відносин у суспільстві [8]. Серед сучасних викликів публічним просторам є їх комерціалізація, яка часто закладається вже на етапі міського планування і сприяє їх «розпаду» [9]. Посилення процесів приватизації та комерціалізації публічних просторів часто пов'язують із неоліберальними зрушеннями у планувальній політиці [10]. Р. Цибрівський відмічає, що з кінця 20 століття відбувається селективне повернення до часів «приватних публічних просторів», коли приватні інтереси (особливо девелоперів великих нових проектів) зосередилися на володінні та контролі публічних просторів, на встановленні власних правил щодо їхнього використання [11].

Комунікація в публічних просторах проявляється по-різному – від безпосереднього спілкування до пасивного споглядання та віртуальних контактів. Технологічний прогрес дозволив мешканцям, перебуваючи у публічних просторах, підтримувати віддалене спілкування за допомогою технічних засобів (смартфонів, ноутбуків). Таким чином часто можна спостерігати людей, які фізично перебувають у публічних просторах, водночас здійснюють комунікації у різноманітних соціальних мережах. Фактично можна вести мову про виникнення віртуальних публічних просторів, куди переходить значна частина міжособистісного спілкування з фізичних (міських) публічних просторів. Відповідно, це впливає на життєдіяльність людини і змінює її повсякденні практики, у тому числі пов'язані з проведенням дозвілля, відпочинком.

На думку В. Глазичева, вільний публічний простір є обов'язковою ознакою міста: «є такий простір – є місто, немає – немає міста» [12]. Тому, зважаючи на загрози втрати публічних просторів як місця соціальної комунікації мешканців, міська політика має бути спрямована на створення та облаштування публічних просторів. При цьому їх облаштування має забезпечувати ефективне виконання комунікаційної функції, допомагати долати загрози опинитися на однині, перебуваючи серед інших подібних людей, стимулювати міжособистісне спілкування та інші форми соціальної комунікації.

Література:

1. Зиммель Г. (2002). Большие города и духовная жизнь. *Логос*, 3-4, 23-34.
2. Трубина Е.Г. (2011). *Город в теории: опыты осмысления пространства*. Москва: Новое литературное обозрение. 520 с.
3. Young I.M. (1990). *Justice and the politics of difference*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press. 304 p.
4. Mitchell D. (2017). People's Park again: on the end and ends of public space. *Environment and Planning A*, 49(3), 503-518.
5. Sennett R. (1994). *Flesh and stone. The body and the city in western civilization*. New York: W. W. Norton Company. 432 p.
6. Low S.M., Taplin D., Scheld S. (2005). *Rethinking urban parks: public space and cultural diversity*. Austin: The University of Texas Press. 226 p.
7. Pasaogullari N., Doratli N. (2004). Measuring accessibility and utilization of public spaces in Famagusta, *Cities*, 21(3), 225-232.
8. Boros L. et al. (2016). Urban diversity and the production of public space in Budapest. *Hungarian Geographical Bulletin*, 65(3), 209-224.
9. Желнина А. (2011). «Здесь как музей»: торговый центр как общественное пространство. *Laboratorium*, 2, 48-69.
10. Tang B.-s. (2017). Is the distribution of public open space in Hong Kong equitable, why not? *Landscape and Urban Planning*, 161, 80-89.
11. Cybriwsky R. (1999). Changing patterns of urban public space. *Cities*, 16(4), 223-231.
12. Глазычев В.Л. (2008). *Урбанистика*. Москва: Европа, 2008. 220 с.

А.Л. Мельничук

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
melan97@ukr.net*

О.М. Гнатюк

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
alexgnat22@ukr.net*

ЛОКАЛЬНА МОЗАЙКА ІДЕНТИЧНОСТІ НАСЕЛЕННЯ МІСТА ВІННИЦІ

Розвинута ідентичність є фактором консолідованості та стійкості громади в умовах внутрішніх та зовнішніх викликів, сприяє формуванню привабливого образу міста для туристів та інвесторів [1; 2; 3; 4; 8], стимулює мешканців брати активну участь у формуванні міського простору та